

Exit/entry card: juist – fout antwoord

Vorbereitung/organisatie/tijd

MEDIUM

Uitleg voor de leraar

- Je stelt aan het eind van de les of een lessenreeks één of meerdere vragen op over de leerstof in de vorm van een exit ticket.
- De leerlingen beantwoorden deze vragen individueel.
- Na de les bekijk je alle exit tickets en selecteer je een juist en foutief antwoord om de volgende les mee te starten.
- Bij het begin van de volgende les hang je het juiste en foutieve antwoord op in het klaslokaal.
- Je vraagt dan aan de leerlingen om bij het juiste antwoord te gaan staan.
- Je leerlingen kunnen zo in gesprek gaan met elkaar over waarom zij denken dat dit het juiste antwoord is. Je kunt hier eventueel door vragen te stellen al enkele misverstanden uit de weg ruimen.
- Na het korte klassengesprek vraag je aan de leerlingen of ze eventueel bij een ander antwoord willen gaan staan.
- Tot slot bespreek je met hen welk het juiste antwoord is en waarom.

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen toetsen hun vakinhoudelijke kennis af bij elkaar.
- Taaldoel: de leerlingen leren hun vakinhoudelijke kennis te verwoorden en de juiste vaktermen te hanteren.
- Andere doelen: de leerlingen leren zich respectvol uit te drukken en te luisteren naar de argumenten van hun medeleerlingen.

Consensusmethode

Vorbereitung/organisatie/tijd

MEDIUM

Uitleg voor de leraar

- Verdeel de leerlingen in kleine groepen.
- Geef hen de opdracht de beste oplossing te zoeken voor het probleem dat jij hen voorlegt.
- Geef de leerlingen een beperkte tijd op om te overleggen.
- Vertel hen dat het de bedoeling is om gezamenlijk tot één oplossing te komen waarmee elk groepslid akkoord gaat.
- Laat de leerlingen feedback formuleren op de oplossingen van de andere groep(en). Ondersteun hen hierbij m.b.v. een spreek- of schrijfkader.
- Koppel zelf terug welke oplossing jouw voorkeur wegdraagt en waarom.

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen passen de theorie toe op een voorgelegd probleem.
- Taaldoel: de leerlingen beargumenteren hun keuze, de leerlingen geven mondeling/schriftelijk feedback.
- Andere doelen: de leerlingen krijgen de autonomie om zelf tot een oplossing te komen, de leerlingen leren respectvol om te gaan met elkaars mening.

De nakijkcommissie

Vorbereiding/organisatie/tijd

MAKKELIJK

Uitleg voor de leraar

- Selecteer een groepje leerlingen dat de 'gewone' toets niet hoeft te maken. Zij vormen de nakijkcommissie.
- Geef de commissie de opdracht om gezamenlijk een modelantwoord te formuleren op alle vragen van de toets.
- Stuur de antwoorden bij indien nodig.
- Nadat de andere leerlingen de toets afgegeven hebben, kijkt de commissie de antwoorden na op basis van hun model.
- De nakijkcommissie formuleert mondelinge of schriftelijke feedback aan de andere leerlingen (met behulp van een spreek- of schrijfkader).

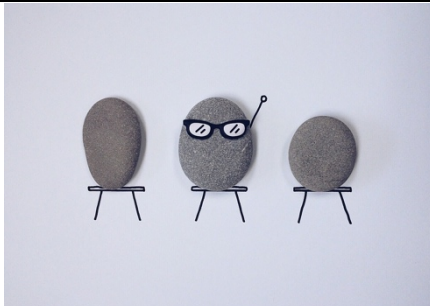
Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen leren door het vergelijken en analyseren van elkaars antwoorden om kritisch om te gaan met hun eigen antwoorden en die van anderen.
- Taaldoel: de leerlingen leren om een zo volledig mogelijk antwoord te formuleren, leerlingen leren adequate feedback te formuleren.
- Andere doelen: de leerlingen leren om door overleg tot een gezamenlijk resultaat te komen.

Gefaseerde remediëring

Vorbereiding/organisatie/tijd

MEDIUM

Uitleg voor de leraar

- Vooraf: je bedenkt vijftien gesloten vragen op papier over reeds geziene leerstof.
- Deel 1: je leerlingen beantwoorden de eerste vijf vragen met ja/nee, een kruisje in een kolom ... Je loopt rond en bekijkt snel de antwoorden van een deel van de groep.
- Deel 2: op basis van de gegeven antwoorden:
 - a) beslis je om de oefening af te breken, omdat de leerstof gekend is,
 - b) of bied je klassikale remediëring bij die vraag waar het het vaakst misging.
- Enkel indien b)

Deel 3: nu beantwoorden je leerlingen de volgende vijf vragen. Opnieuw loop je rond om de antwoorden van een ander deel van de klasgroep te bekijken. Op basis van de gegeven antwoorden:

 - a) beslis je om de oefening af te breken, omdat de leerstof gekend is,
 - b) of bied je klassikale remediëring bij die vraag waar het het vaakst misging,
 - c) of laat je leerlingen aan elkaar uitleggen waarom iets fout/juist is.
- Enkel b) of c)

Deel 4: laat je leerlingen tot slot de laatste vijf vragen beantwoorden.

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen leren gericht hun lacunes te remediëren.
- Taaldoel: de leerlingen leren de leerstof bevattelijk uit te leggen aan een klasgenoot.

Gefaseerde remediëring

Figuur 3 Persoonsvormoefening (voorbeeld van Yke Meindersma, vakdidactica Nederlands, Vrije Universiteit)

	Zin	Ja	Nee
1	Een vrouw LOOPT in een vreemde stad.		
2	Ze MOET al een poosje heel nodig naar de wc.		
3	Een openbaar toilet is in geen velden of wegen te BEKENNEN.		
4	Als ze langs een rouwcentrum loopt, BESLUIT ze daar van de wc gebruik te maken.		
	PLENAIRE UITLEG		
5	Na afloop BEZOEKT ze nog even de rouwkamer.		
6	Daar ligt een oude man OPGEBAARD.		
7	De vrouw BIDT even voor de man.		
8	Ze schrijft haar naam in het gastenboek voordat ze het rouwcentrum VERLAAT.		
	PLENAIRE UITLEG		
9	Twee maanden later ONTVANGT de vrouw een brief.		
10	Daarin staat dat ze de hele erfenis van € 100.000 KRIJGT.		
11	De man bepaalde in zijn testament dat zijn vermogen VERDEELD moest worden onder de aanwezigen bij zijn uitvaart.		
12	Zij WAS de enige.		

Voortgangssheet

Vorbereiding/organisatie/tijd

MEDIUM

Uitleg voor de leraar

- Voor een lessenreeks of project ontwikkel je verschillende soorten opdrachten:
 - basisopdrachten
 - keuzeopdrachten
 - formatieve evaluatie
- Je zorgt ervoor dat alle leerlingen de betreffende leerdoelen kennen.
- Je voorziet bij deze lessenreeks of project een voortgangssheet waarop elke leerling zelf kan aanduiden:
 - groen = doel bereikt
 - oranje = doel bijna bereikt
 - rood = doel nog niet bereikt

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen leren gericht hun lacunes te remediëren.
- Andere doelen: de leerlingen nemen hun leerproces in eigen handen.

Voortgangssheet

	Leerdoel 1 Ik kan het verschil tussen het hofstelsel en het leenstelsel duidelijk maken.				Leerdoel 2 Ik kan de politieke en economische ontwikkeling van steden duidelijk maken.				Leerdoel 3 Ik kan de betekenis van de kerk in de stad duidelijk maken.				Leerdoel 4 Ik kan de betekenis van kruistochten voor Europa met voorbeelden duidelijk maken.				Inzetcijfer	Eindtoets	Portfolio
	WB	B	K	FT	WB	B	K	FT	WB	B	K	FT	WB	B	K	FT	1x	2x	2x
en:																			
ine																			
te				NvT															
r																			
is																			
s																			
ital																			
elle																			
ler																			
r																			
enne				NvT				NvT											
e																			
ine																			
em				NvT															
Louise																			
ette				NvT															
issa																			
irits																			
e								NvT											
teriek																			

WB = Werkboek | B = Basisopdracht | K = Keuzeopdracht | FT = Formatieve Toets | Je kleurt aan het einde van iedere les vier vakjes in: groen of rood. Haalt deze periode 3 cijfers: SO cijfer voor Inzet (8, 6, 4, 1), Rep cijfer voor Eindtoets, Rep cijfer voor portfolio bestaande uit jouw 4 beste producten!

FEEDBACK

Mijn vraag

Vorbereiding/organisatie/tijd

MAKKELIJK

Uitleg voor de leraar

- Na de les geef je elke leerling een memobriefje.
 - Elke leerling noteert een vraag die hij/zij nog heeft over de lesinhoud.
- OF
- Bij het begin van de les vraag je aan elke leerling om de huistaak op de bank te leggen.
 - Geef de opdracht om een vraag die ze nog hebben over de taak, op een memobriefje te noteren.
 - Laat de leerlingen hun naam noteren op het briefje. Vraag hen dan om dit op het bord te plakken.
 - Geef de leerlingen en jezelf de tijd om de vragen te lezen.
 - Eventueel kun je de vragen laten categoriseren.
 - Wie het antwoord kent op de vraag, mag dit erbij noteren of rechtstreeks uitleggen aan de klasgenoot die de vraag stelde.

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen leren gericht hun lacunes te remediëren.
- Taaldoel: de leerlingen gebruiken de vaktaal om iets te verduidelijken.
- Andere doelen: de leerlingen nemen hun leerproces in eigen handen.

Feedback op tournee

Vorbereiding/organisatie/tijd

MEDIUM/MOEILIK

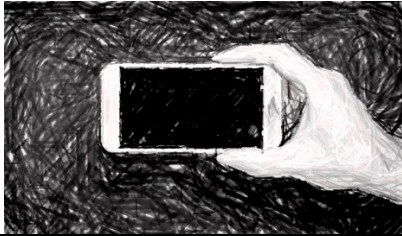
Uitleg voor de leraar

- Voor een schrijf- of spreekopdracht:
 - je bespreekt samen met je leerlingen de criteria voor een goede schrijf- of spreekopdracht.
- Bij een schrijfopdracht:
 - je haalt alle schrijfopdrachten op en anonimiseert deze,
 - daarna leg je de schrijfsels verspreid in het lokaal,
 - je vraagt je leerlingen om plaats te nemen aan één schrijfopdracht,
 - dan geef je hen de opdracht om feedback te geven (bv. één positief en één werkpunt) aan de hand van de criteria,
 - daarna draaien de leerlingen door naar een andere schrijfopdracht, enz.
- Bij een spreekopdracht:
 - je kiest een aantal leerlingen die als eerste hun spreekopdracht zullen uitvoeren,
 - je wijst hen een plaats in het lokaal (of naburig lokaal/gang) toe,
 - dan vraag je aan de andere leerlingen om plaats te nemen bij één spreker,
 - tijdens of na de spreekoefening mogen deze leerlingen feedback noteren aan de hand van de criteria,
 - geef de leerlingen na de spreekoefening even de tijd om mondelinge feedback te geven aan de spreker,
 - daarna draaien de leerlingen door naar een andere spreekopdracht en voeren de sprekers opnieuw hun spreekopdracht uit,
 - de sprekers hebben op deze manier meer dan één keer de kans om hun presentatie te geven.

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen leren de criteria voor een goede oefening kennen, de leerlingen leren rekening te houden met feedback en gericht hun lacunes te remediëren.
- Taaldoel: de leerlingen leren om schriftelijke/mondelinge feedback te formuleren op basis van vooraf bepaalde criteria.
- Andere doelen: de leerlingen leren respectvol met elkaar om te gaan.

Videofeedback

Vorbereitung/organisatie/tijd

MAKKELIJK

Uitleg voor de leraar

- Bespreek met de leerlingen de criteria voor een goede oefening.
- Jij of een klasgenoot filmt de praktijk-, spreek-, turn-, dans-, teken- of andere oefening die de leerling uitvoert.
- Onmiddellijk na de oefening bekijkt de leerling de video.
- De leerling geeft zichzelf feedback op basis van de criteria.
- Daarna geef je de leerling de kans om de oefening bij te sturen waar nodig.

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen leren de criteria voor een goede oefening kennen, de leerlingen kunnen gericht hun lacunes remediëren.
- Taaldoel: de leerlingen leren gericht feedback te formuleren op basis van vooraf bepaalde criteria.
- Andere doelen: de leerlingen nemen hun leerproces in eigen handen, de leerlingen kweken een growth mindset.

Functioneringsgesprek

Vorbereiding/organisatie/tijd

MEDIUM

Uitleg voor de leraar

- Vooraf: je vraagt aan je leerlingen om voor zichzelf een soort rapport op te maken op het vlak van proces/product/zelfsturing. Dit kan een sjabloon zijn dat je aanreikt of klassikaal hebt uitgewerkt, maar je kunt ook de vrijheid geven aan de leerling.
- Tijdens het zelfstandig werk van de andere leerlingen van de klas, voer je een 'functioneringsgesprek' met een individuele leerling.
- Je geeft de leerling de tijd om te vertellen wat er deze periode goed en minder goed ging en waarop de leerling nog extra wil inzetten.
- Je stelt objectieve vragen ter verduidelijking.
- Laat je leerling een groeipunt voor de volgende periode noteren. Dit kan op een groeiladder of een memobriefje dat op de bank gekleefd wordt.

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen leren zichzelf in te schatten op het vlak van proces/product/zelfsturing, de leerlingen stellen zichzelf doelen.
- Taaldoel: de leerlingen leren hun gedachten onder woorden te brengen, de leerlingen leren om op een gestructureerde manier te reflecteren.
- Andere doelen: de leerlingen nemen hun leerproces in eigen handen, de leerlingen kweken een growth mindset.

Functioneringsgesprek

Ruud is leraar in groep 6/7. Alle leerlingen hebben voor zichzelf een rapport geschreven. Ruud gaat met Iris in gesprek over haar rapport.

Ruud: Hallo Iris. Je hebt zelf een rapport gemaakt over hoe jij vindt dat het gaat in de klas. Vertel eens, hoe gaat het volgens jou?

Iris: Ik vind dat het wel goed gaat. Alleen soms als jij weggaat, wordt er nog vaak gekletst.

Ruud: Ja ...?

Iris: En daardoor word ik gauw afgeleid.

Ruud: Oké ...

Iris: En voor mij is het moeilijk om dan weer verder te gaan.

Ruud: Dat snap ik. Hoe vind je dat het met jouzelf gaat als je het vergelijkt met vorig schooljaar?

Iris: Ik vind dat lezen nu gewoon beter gaat, en dat vind ik wel fijner.

Ruud; Oké. Jij hebt ook opgeschreven: 'Het gaat goed op school en mijn werkhouding is beter geworden.' Beter geworden dan wanneer?

Iris: Dan afgelopen periode, in groep 6. Ik vind dat het nu wel beter gaat, alleen als jij weg bent, dan wordt het moeilijker.

Ruud: Wat is er dan beter in je werkhouding dan vorig jaar?

Iris: Nu heb ik een betere werkplek. Soms praten kinderen over het werk, maar dan fluisteren ze en daar heb ik geen last van.

Ruud: Bedoel je dat je je beter kunt concentreren dan vorig schooljaar?

Iris: (knikt)

Ruud: Weet je ook hoe dat komt?

Iris: Dat weet ik niet precies, maar ik zat ook bij kinderen in de klas die veel praatten.

Ruud: Oké, dus de plek in de klas is toch wel belangrijk?

Iris: Mij maakt het niet uit of ik apart zit, als ik maar fijn kan werken.

Ruud: Dat is helemaal duidelijk, Iris. Goed dat je dat ziet en merkt, en dat je het opschrijft.

(...)

Bron: <http://toetsrevolutie.nl/wp-content/uploads/2016/11/Toetsrevolutie-WEB.pdf>

360° graden feedback

Vorbereitung/organisatie/tijd

MOEILIIK

Uitleg voor de leraar

- Je bezorgt alle leerlingen vier feedbackformulieren. Dat kan digitaal (bv. via GoogleForms) of op papier.
- Je vraagt aan elke leerling om 3 personen te zoeken die hem/haar goed kennen:
 - iemand uit de thuisomgeving (bv. familie, vrienden),
 - iemand uit de klas,
 - iemand uit de school (bv. leraar, directeur, secretariaatsmedewerker) of het werkveld (bv. stagegever)
- De leerling bezorgt dit formulier aan de betreffende drie personen.
- Je geeft de leerlingen ook de opdracht om voor zichzelf een formulier in te vullen.
- Tijdens een individueel gesprek of een klassengesprek worden de 4 formulieren met elkaar vergeleken. Stel vragen als:
 - waar sta je nu?
 - waar ben je sterk in?
 - waar liggen de groeikansen?
 - welke opvallende verschillen stel je vast?
 - waar wil je zelf op inzetten?
 - ...

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen stellen zichzelf doelen.
- Taaldoel: de leerlingen leren hun gedachten en gevoelens onder woorden te brengen, de leerlingen leren om op een gestructureerde manier te reflecteren.
- Andere doelen: de leerlingen hebben de kans zichzelf op een andere manier (te laten) zien, de leerlingen nemen hun leerproces in eigen handen, de leerlingen kweken een growth mindset.

360° graden feedback

Voorbeeldcriteria feedbackformulier:

- kwaliteiten en talenten
- competenties en vaardigheden

- communicatie
- samenwerken
- zelfstandigheid
- verantwoordelijkheid
- inzet en motivatie
- doorzettingsvermogen
- stressbestendigheid
- initiatief
- creativiteit
- zelfreflectie
- zelfregulering
- blinde vlekken

FEEDBACK

Rubrics

Vorbereitung/organisatie/tijd

MEDIUM

Uitleg voor de leraar

- Je werkt rubrics uit voor een set van opdrachten die de leerling naar aanleiding van bepaalde leerplandoelen moet vervullen (bv. schrijf- of spreekoefeningen). Let erop dat de leerling meerdere kansen krijgt om de doelen te bereiken.
- Na de opdracht duid jij en/of een medeleerling aan waar de leerling staat.
- De leerling leest de uitleg die in de rubric vermeld staat en bekijkt waar hij/zij naartoe zou moeten evolueren.
- Bij het begin van een volgende opdracht, leest de leerling de rubric na zodat hij/zij weet waarop te letten.

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen leren de doelen en criteria voor een succesvolle opdracht kennen, de leerlingen leren een opdracht volgens op voorhand bepaalde criteria uit te voeren.
- Taaldoel: de leerlingen leren de taaldoelen kennen die in de opdracht vervat zitten, de leerlingen leren een opdracht volgens op voorhand bepaalde criteria uit te voeren.
- Andere doelen: de leerlingen kweken een growth mindset.

FEEDBACK

Rubrics

PRESENTATIE	Onvoldoende	Goed	Uitstekend
Logische opbouw	Er zit geen opbouw in de presentatie / er is sprake van een inleiding, middenstuk en slot, maar niet heel duidelijk	Er is sprake van een inleiding, middenstuk en slot	Er is een duidelijk verschil tussen inleiding, middenstuk en slot. De inleiding is een heldere start en het slot is een goede afronding
Kwaliteit van de informatie	De kwaliteit van de informatie is niet genoeg / onvoldoende onderbouwing	De kwaliteit van de informatie is voldoende / de onderbouwing is redelijk	De kwaliteit van de informatie is uitstekend/ onderbouwing is op hoog niveau
Gebruik van hulpmiddelen	Geen gebruik van hulpmiddelen (beamer, poster, etc.) / teveel gebruik van hulpmiddelen	Gebruik van hulpmiddelen is voldoende	Uitstekend gebruik van hulpmiddelen, ter ondersteuning van de presentatie

Bron: <https://leerling2020.nl/vaardigheden-rubrics/>

PRESENTEREN

Het vermogen om een boodschap op een groep over te brengen.

	Platinum	Goud	Zilver	Brons
Doelgerichtheid	Ik kan goed bepalen wat ik wil overbrengen en houd daarbij volop rekening met de personen voor wie mijn presentatie bedoeld is.	Ik kan vaak goed bepalen wat ik wil overbrengen en ik houd daarbij meestal rekening met de personen voor wie mijn presentatie bedoeld is.	Ik vind het lastig om te bepalen wat ik wil overbrengen en ik houd daarbij niet altijd rekening met de personen voor wie mijn presentatie bedoeld is.	Ik heb hulp nodig om te bepalen wat ik wil overbrengen en hoe ik daarbij rekening kan houden met de personen voor wie mijn presentatie bedoeld is.
Lichaamshouding	Gedurende de hele presentatie heb ik mijn houding onder controle; ik kom rustig over.	Vrijwel de hele presentatie [voor 80 tot 90%] heb ik mijn houding onder controle; ik kom vrij rustig over.	Af en toe verlies ik mijn zelfbeheersing en kom ik onrustig over.	Ik sta te wiebelen of loop heen en weer en kom erg onrustig over.
Hulpmiddelen gebruiken	Ik gebruik hulpmiddelen die goed passen bij mijn publiek en die mijn presentatie nog duidelijker maken.	Ik maak meestal gebruik van hulpmiddelen die passen bij mijn publiek en bij wat ik wil vertellen.	Ik gebruik soms hulpmiddelen, maar vaak weet ik niet welke hulpmiddelen passen bij mijn presentatie.	Ik gebruik alleen hulpmiddelen als iemand mij helpt bij het kiezen.

Bron: <https://leerling2020.nl/vaardigheden-rubrics/>

Zie ook: <https://www.forallrubrics.com/>

Schud 'n pak (Dr. Spencer Kagan)

Vorbereiding/organisatie/tijd

MEDIUM

Uitleg voor de leraar

- Maak kaartjes met vragen over de leerstof. Je voorziet best een set van vier kaartjes per groep van drie of vier leerlingen.
- Leerling 1 schudt de kaartjes en reikt ze aan aan leerling 2.
- Leerling 2 pakt een kaartje en leest het voor aan leerling 3.
- Leerling 3 antwoordt.
- Leerling 4 geeft een reactie of parafraseert het antwoord. Indien leerling 3 het antwoord niet weet, dan mag leerling 4 coachen door een tip te geven.
- Daarna is het de beurt aan leerling 2 om de kaarten te schudden, enz.

Te verwachten leerwinst

- Vakdoel: de leerlingen oefenen de leerstof herhaaldelijk in.
- Taaldoel: de leerlingen helpen elkaar bij het formuleren van een antwoord, de leerlingen leren te parafraseren.
- Andere doelen: de leerlingen leren elkaar te coachen.